

Effectentoets Natura 2000 en vleermuizen windturbines Kampen

Onderzoek naar effecten op Natura 2000-gebieden en vleermuizen als gevolg van de realisatie van vier windturbines in de Zuiderzeehaven en de Haatlandhaven te Kampen.

Definitief

Gemeente Kampen

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 31 mei 2010

Verantwoording

Titel : Effectentoets Natura 2000 en vleermuizen windturbines Kampen

Subtitel : Onderzoek naar effecten op Natura 2000-gebieden en vleermuizen als gevolg van de realisatie van vier windturbines in de Zuiderzeehaven en de Haatlandhaven te Kampen.

Projectnummer : 258064

Referentienummer : 13/99098839/JWi

Revisie : D1

Datum : 31 mei 2010

Auteur(s) : mr. A.H. (Daniel) Tuitert

E-mail adres :

Gecontroleerd door :

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. J.Wisse

Paraaf goedgekeurd :

Contact : De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
info@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Effectbeschrijving.....	6
2.1	Natura 2000	6
2.1.1	Zwarte Meer	6
2.1.2	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht.....	6
2.1.3	Ketelmeer en Vossemeer	6
2.1.4	Uiterwaarden IJssel	6
2.2	Vleermuizen	6
2.2.1	Werkwijze.....	6
2.2.2	Resultaten.....	7
3	Effectbeoordeling	8
3.1	Natura 2000	8
3.1.1	Aanvaring	8
3.1.2	Verstoring.....	10
3.1.3	Cumulatie.....	11
3.2	Vleermuizen	11
4	Conclusies.....	13
4.1	Natura 2000	13
4.2	Vleermuizen	13

1 Inleiding

In Kampen wordt een nieuw bedrijventerrein Zuiderzeehaven gerealiseerd, aansluitend op het bedrijventerrein Haatlandhaven. Hiervoor wordt het bestemmingsplan herzien. Ook voor het bedrijventerrein Haatlandhaven is een herziening van het bestemmingsplan in voorbereiding. De dit kader wordt ook de ontwikkeling van het windpark Zuiderzeehaven-Haatlandhaven mogelijk gemaakt. Dit windpark bestaat uit vier windturbines; twee locaties bevinden zich op het bedrijventerrein Zuiderzeehaven en twee op het bedrijventerrein Haatlandhaven.

Door Bureau Waardenburg is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vogels op de planlocatie. Daarmee zijn de mogelijke effecten van het windpark geanalyseerd en beoordeeld.¹ Aanvullend daarop zijn door Grontmij de effecten getoetst op de mogelijke gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden in de omgeving van het windpark. Tevens is aanvullend onderzoek verricht naar mogelijke gevolgen van het windpark voor vleermuizen. Deze rapportage bevat de uitkomsten van deze aanvullende onderzoeken.

Het veldonderzoek naar vogels, vleermuizen en andere beschermde soorten is uitgevoerd met als uitgangspunt de oorspronkelijk beoogde lijnopstelling van 4 windturbines. De definitieve opstelling is later nog aangepast. De locaties van drie turbines zijn in noord-noordoostelijke richting verschoven ten opzichte van de opstelling zoals die in het onderzoek van Bureau Waardenburg is weergegeven. De aangepaste opstelling bevindt zich nog steeds ruim binnen de begrenzing van het destijds door Bureau Waardenburg onderzochte studiegebied. De aanpassing van de turbinelocaties heeft derhalve geen consequenties voor de bruikbaarheid van de onderzoeksgegevens. In deze effectbeoordeling is uitgegaan van de definitieve opstelling voor het windpark (zie figuur 1).

Figuur 1: Overzicht ligging geplande windturbines.

¹ Smits, R.R. & S. Dirksen, 2008. Vogels en het Windpark Haatlanden/Zuiderzeehaven, Kampen; Veldwaarnemingen 2007/2008 en risicobeoordeling. Bureau Waardenburg, Culemborg.

De beoogde windturbines hebben een rotordiameter van 90 meter en een ashoogte van 105 meter. Bureau Waardenburg is voor de vogelonderzoeken uitgegaan van een rotordiameter van 90 meter en een ashoogte van 90 meter. Navraag bij Bureau Waardenburg leert dat de vooral de rotoroppervlakte voor de berekening van vogelslachtoffers van belang is en niet zo zeer de hoogte van een turbine. De rotoroppervlakte blijft hetzelfde als het rotoroppervlakte dat is gebruikt in de modellen bij het vogelonderzoek en derhalve zijn er geen consequenties voor de bruikbaarheid van de onderzoeksgegevens.

2 Effectbeschrijving

2.1 Natura 2000

2.1.1 Zwarte Meer

Uit het onderzoek van Bureau Waardenburg komt naar voren dat er geen kwalificerende vogelsoorten voor het Natura 2000-gebied Zwarte Meer vanuit het gebied over de planlocatie vliegen. Derhalve is voor alle vogelsoorten waarvoor het Zwarte Meer als Natura 2000-gebied is aangewezen het aanvaringsrisico als nihil (0) beoordeeld. De instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Zwarte Meer zijn niet in het geding, waardoor significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

2.1.2 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Uit het onderzoek van Bureau Waardenburg komt naar voren dat er geen kwalificerende vogelsoorten voor het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht vanuit het gebied over de planlocatie vliegen. Derhalve is voor alle vogelsoorten waarvoor de Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht als Natura 2000-gebied is aangewezen het aanvaringsrisico als nihil (0) beoordeeld. De instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht zijn niet in het geding, waardoor significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten.

2.1.3 Ketelmeer en Vossemeer

Vanuit het Ketelmeer en het Vossemeer bereiken aalscholver en lepelaar de planlocatie in (zeer) kleine aantallen. De kans dat onder deze soorten een aanvaringslachtoffer valt is volgens Bureau Waardenburg op grond van deze lage aantallen verwaarloosbaar. Kolgans en grauwe gans komen wel in grotere aantallen rond de planlocatie voor. Door Bureau Waardenburg is berekend dat er jaarlijks maximaal 5 aanvaringslachtoffers onder deze twee ganzensoorten kunnen vallen.

2.1.4 Uiterwaarden IJssel

Vanuit de Uiterwaarden IJssel kunnen volgens Bureau Waardenburg de soorten aalscholver, grauwe gans, krakeend, wintertaling, wilde eend, scholekster, grutto en tureluur de planlocatie in (zeer) kleine aantallen aandoen. De kans dat onder deze soorten een aanvaringslachtoffer valt is volgens Bureau Waardenburg op grond van deze lage aantallen verwaarloosbaar of klein.

Door Bureau Waardenburg is berekend dat er jaarlijks maximaal vijf aanvaringslachtoffers onder ganzen kunnen vallen, vier onder eenden en vier onder steltlopers.

2.2 Vleermuizen

2.2.1 Werkwijze

Het veldonderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd door een specialist op het gebied van vleermuisonderzoek van Grontmij. Tijdens twee verschillende veldbezoeken in juli en augustus 2008 is met behulp van een batdetector (Pettersson D240x) - een apparaat dat de ultrasone geluiden die vleermuizen uitstoten omzet naar voor mensen hoorbare tonen - is in de avondschemering gekeken naar de aanwezigheid van foeragerende en/of migrerende vleermuizen in het plangebied. Verblijfplaatsen zijn niet in het plangebied aanwezig vanwege het ontbreken van geschikte bomen en gebouwen. Geluiden van vleermuizen zijn opgenomen en naderhand op een PC geanalyseerd met behulp van speciale software.

2.2.2 Resultaten

Tijdens het onderzoek zijn vijf verschillende soorten vleermuizen in en rond het plangebied aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusi*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*);
- Meervleermuis (*Myotis Dasycneme*).

Het merendeel van de aangetroffen vleermuizen foerageert langs de randen van en boven de IJssel even ten noorden van het plangebied. Enkele exemplaren van de ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis zijn ook foeragerend aangetroffen boven het braakliggende bedrijventerrein waar de windturbines zijn gepland. Daarnaast zijn op het bestaande industrieterrein enkele gewone dwergvleermuizen gevonden en een vliegroute vanuit de bebouwing ten zuidoosten van het plangebied in de richting van de havens.

Figuur 2.2: Overzicht waarnemingen vleermuizen (rood = gewone dwergvleermuis, roze = ruige dwergvleermuis, groen = rosse vleermuis, blauw = tweekleurige vleermuis, geel = meervleermuis).

3 Effectbeoordeling

3.1 Natura 2000

3.1.1 Aanvaring

Uit de effectbeschrijving komt naar voren dat er alleen ten aanzien van de Natura 2000-gebieden Ketelmeer & Vossemeer en Uiterwaarden IJssel effecten op kwalificerende soorten kunnen optreden als gevolg van aanvaring van de vogels met de rotorbladen van de windturbines. Om te beoordelen of er mogelijk sprake is van significant negatieve effecten op de vogelsoorten waarvoor deze natura 2000-gebieden zijn aangewezen, is in kaart gebracht wat de 1% mortaliteitsnorm is van de betreffende kwalificerende soorten. Deze 1% mortaliteitsnorm is een door het ORNIS-comité geformuleerd criterium, inhoudende dat iedere tol van minder dan 1% van de totale jaarlijkse sterfte van de betrokken populatie(s) (gemiddelde waarden) niet leidt tot een significant negatief effect op deze soort(en). De toepasbaarheid van deze norm als beoordelingskader binnen de Natuurbeschermingswet is door de Raad van State bevestigd.²

In onderstaande tabellen is de mortaliteitsnorm berekend voor de kwalificerende soorten waarvan door Bureau Waardenburg is vastgesteld dat ze in het plangebied kunnen voorkomen en een groter aanvaringsrisico lopen dan nihil (0). Aangezien voor alle betreffende soorten een behoudsdoelstelling geldt, is uitgegaan van een aanwezige populatiegrootte die gelijk is aan het instandhoudingsdoel van de betreffende soort. Als de aantallen voor een bepaalde soort onder het instandhoudingsdoel zouden liggen, dan zou er een herstelopgave voor de soort zijn geformuleerd.

Tabel 3.1: Overzicht berekening mortaliteitsnorm kwalificerende soorten Natura 2000-gebied ketelmeer & Vossemeer

Soort	Instandhoudingsdoel	Jaarlijkse natuurlijke sterfte ³	Mortaliteitsnorm in aantal exemplaren (1% nat. sterfte)
Aalscholver	Behoud 870 vogels (seizoensgemiddelde)	30%	2,6
Lepelaar	Behoud 8 vogels (seizoensgemiddelde)	30%	0,02
Kolgans	Behoud 220 vogels (seizoensgemiddelde)	30%	0,7
Grauwe gans	Behoud 680 vogels (seizoensgemiddelde)	20%	1,4

² ABRvS 1 april 2009, 200801465/1/R2.

³ Afkomstig of afgeleid uit: Europese Commissie, 2002. "Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds; The Birds Directive". DOC/ORN 04/02.

Tabel 3.2: Overzicht berekening mortaliteitsnorm kwalificerende soorten Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel

Soort	Instandhoudingsdoel	Jaarlijkse natuurlijke sterfte ⁴	Mortaliteitsnorm in aantal exemplaren (1% nat. sterfte)
Aalscholver	Behoud 550 vogels (seizoensgemiddelde)	30%	1,7
Grauwe gans	Behoud 2.600 vogels (seizoensgemiddelde)	20%	5,2
Krakeend	Behoud 100 vogels (seizoensgemiddelde)	60%	0,6
Wintertaling	Behoud 380 vogels (seizoensgemiddelde)	55%	2,1
Wilde eend	Behoud 2.600 vogels (seizoensgemiddelde)	60%	15,6
Scholekster	Behoud 210 vogels (seizoensgemiddelde)	16%	0,3
Grutto	Behoud 490 vogels (seizoensgemiddelde)	37%	1,8
Tureluur	Behoud 30 vogels (seizoensgemiddelde)	25%	0,08

Door Bureau Waardenburg is berekend dat er op jaarbasis maximaal vijf ganzen, vier eenden en vier steltlopers slachtoffer kunnen worden van aanvaring met de rotorbladen van de windturbines. Daarbij geldt voor de talrijke soorten dat het getal bijna het 'groepsgetal' is en voor de minder talrijke soorten in deze groepen het van toeval en/of soortspecifiek gedrag afhankelijk is of er al dan niet af en toe een slachtoffer valt. De meest voorkomende ganzensoort die door Waardenburg overvliegend over hun studiegebied is vastgesteld was de kolgans (23.035 exemplaren), maar ook de grauwe gans werd regelmatig vastgesteld (996 exemplaren). Van de eenden werd de wilde eend het meest waargenomen (64 exemplaren) en van de steltlopers de kievit (3.581 exemplaren).

De vijf ganzen die mogelijk slachtoffer kunnen worden van aanvaring met de rotorbladen van de windturbines zijn te verdelen over de meest voorkomende ganzensoorten kolgans en grauwe gans. Gelet op de mate van voorkomen zijn met name slachtoffers onder de kolgans te verwachten. De 1% mortaliteitsnorm voor de kolgans bedraagt 0,7 ten aanzien van het Natura 2000-gebied Ketelmeer en Vossemeer. Dat betekent dat bij 1 aanvaringsslachtoffer van deze soort de instandhoudings-doelstellingen al zouden kunnen worden aangetast. Het instandhoudingsdoel voor de kolgans bedraagt behoud van omvang van de populatie van 220 vogels (seizoensgemiddelde). Gelet op het aantal waargenomen kolgenzen (23.035) en de constatering van Bureau Waardenburg dat dit voornamelijk foeragerende exemplaren uit het Ketelmeer en Vossemeer zijn, kan worden geconcludeerd dat de huidige aantallen kolgenzen in het Natura 2000-gebied Ketelmeer en Vossemeer ver boven het instandhoudingsdoel ligt. Derhalve kan worden uitgesloten dat de instandhoudingsdoelstellingen van de kolgans voor het Ketelmeer en Vossemeer worden aangetast en derhalve dat er significant negatieve effecten op deze soort kunnen optreden. Ten aanzien van de grauwe gans kan worden geconcludeerd dat de kans op aanvaringsslachtoffers verwaarloosbaar is. Gelet op de 1% mortaliteitsnorm voor de grauwe gans voor de Natura 2000-gebieden Ketelmeer en Vossemeer en Uiterwaarden IJssel kan worden geconcludeerd dat de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soort niet worden aangetast en significant negatieve effecten derhalve niet zullen optreden.

De vier eenden die mogelijk slachtoffer kunnen worden van aanvaring met de rotorbladen van de windturbines kunnen vrijwel geheel ten laste van de meest voorkomende eendenssoort de

⁴ Afkomstig of afgeleid uit: Europese Commissie, 2002. "Guidance document on hunting under Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds; The Birds Directive". DOC/ORN 04/02.

wilde eend worden verondersteld (groepsgetal). De 1%-mortaliteitsnorm voor de wilde eend bedraagt 15,6 ten aanzien van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel. Dat betekent dat vanaf 16 aanvaringslachtoffers van deze soort de instandhoudingsdoelstelling zouden kunnen worden aangetast. Aangezien er op jaarbasis slechts maximaal vier wilde eenden slachtoffer van de windturbines kunnen worden, kan worden geconcludeerd dat de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soort niet worden aangetast en significant negatieve effecten derhalve niet zullen optreden.

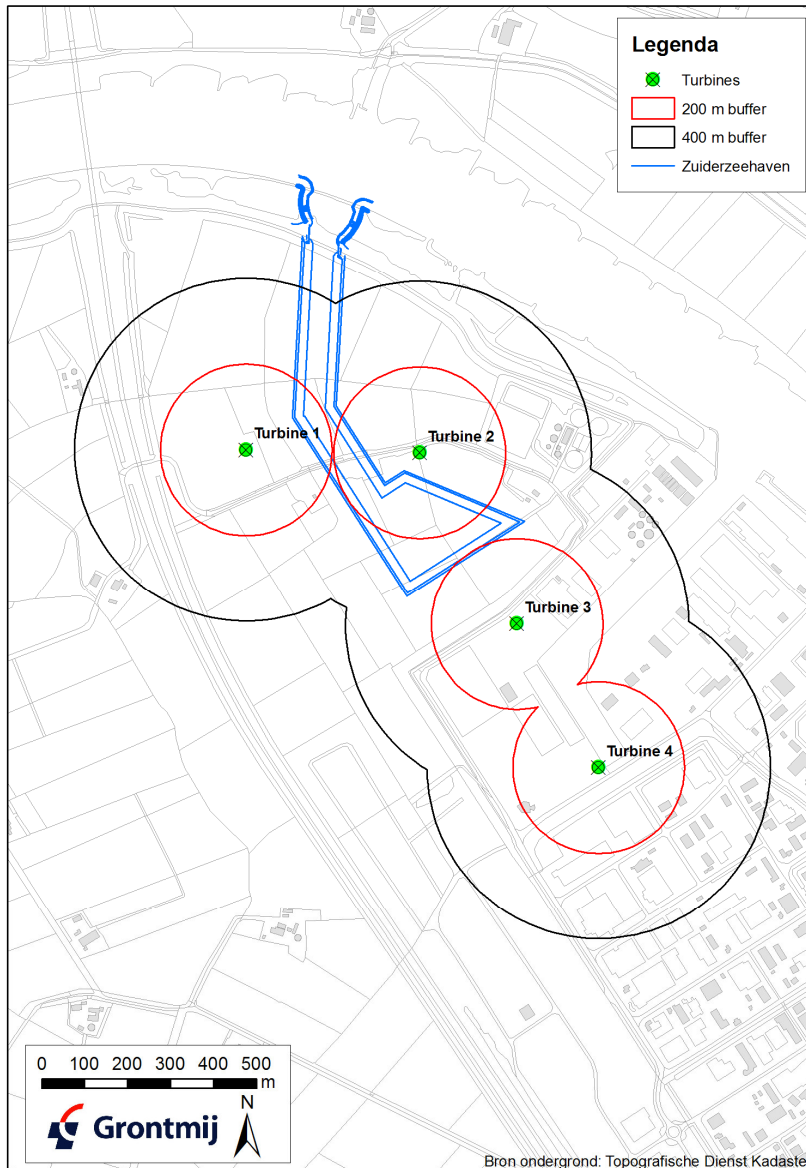
De vier steltlopers die mogelijk slachtoffer kunnen worden van aanvaring met de rotorbladen van de windturbines kunnen vrijwel geheel ten laste van de meest voorkomende steltlopersoort de Kievit worden verondersteld (groepsgetal). De Kievit is geen kwalificerende soort voor de Natura 2000-gebieden Ketelmeer en Vossemeer en Uiterwaarden IJssel. De kans op aanvaring van andere, wel kwalificerende, steltlopersoorten als grutto, scholekster en tureluur is nihil, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten niet in gevaar komen en er derhalve geen significant negatieve effecten op deze soorten zullen optreden.

3.1.2 Verstoring

Door Bureau Waardenburg is gekeken naar verstoring van (leefgebied van) vogels als gevolg van de aanwezigheid van windturbines. Daarvoor heeft Waardenburg contouren van resp. 200 en 400m getekend rondom de turbinelocaties die destijds het uitgangspunt waren. Voor broedende vogels geldt dat verstoring tot afstanden van maximaal 200 m is vastgesteld (Witte & van Lieshout 2003), voor rustende en foeragerende vogels is deze afstand voor veel soorten maximaal 300 m en voor enkele gevoelige soorten hoger tot 400 à 600 m.

Met de aanpassing van de lijnopstelling zoals omschreven in hoofdstuk 1 komen ook de verstoringcontouren anders te liggen (zie figuur 3.1). De 200m en 300m contour voor broedende, rustende en foeragerende vogels die niet bijzonder verstoringgevoelig zijn ligt – met uitzondering van die van turbinelocatie 1 – in de nieuwe situatie binnen de grenzen van het bedrijventerrein. Op een bedrijventerrein kunnen ook vogels voorkomen, maar dat zijn dan (dus) soorten die de bij een bedrijventerrein behorende activiteiten en verstoring niet als een belemmering ervaren. De 200m en 300m verstoringcontour van turbinelocatie 1 komt net aan de overzijde van de N50 in het daar aanwezige grasland te liggen. Hier vallen ze echter samen met de verstoringcontouren van de N50 die 200m bedraagt voor niet bijzonder gevoelige soorten en 400m voor soorten die relatief hoge verstoringafstanden hebben (Witte & van Lieshout, 2003).

De 400m en 600m contour voor bijzonder gevoelige soorten als kolgans en wulp komt in de nieuwe situatie aan de noord/oostzijde resp. net langs de zuidoever van de IJssel (400m) en halverwege de IJssel (600m) te liggen. Volgens Bureau Waardenburg is hier geen habitat aanwezig waarin soorten die relatief hoge verstoringafstanden hebben zoals kolgans en wulp (Witte & van Lieshout, 2003) zouden kunnen foerageren of rusten. In het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel zijn dus ook in de nieuwe situatie geen directe verstoringseffecten van de te plaatsen windturbines aan de orde. Aan de westzijde komen deze contouren aan de overzijde van de N50 in het daar aanwezige grasland te liggen. Hier vallen ze echter samen met de verstoringcontouren van de N50 die 200m bedraagt voor niet bijzonder gevoelige soorten en 400m voor soorten die relatief hoge verstoringafstanden hebben (Witte & van Lieshout, 2003).

Figuur 3.1 verstoringscontouren windturbines Zuiderzeehaven en Haatlandhaven

3.1.3 Cumulatie

In de omgeving van het plangebied was tot voorkort een windpark gepland bij Hattermerbroek. Door een recente uitspraak van de Raad van State inzake dit windpark, is de realisatie van dit park niet langer aan de orde. Dat betekent dat dit windpark niet mee genomen hoeft te worden in de cumulatiebeoordeling voor het windpark Zuiderzeehaven-Haatlandhaven. Verder zijn er ons in de omgeving van het windpark Zuiderzeehaven-Haatlandhaven geen in ontwikkeling zijnde projecten bekend die zouden kunnen leiden tot effecten op dezelfde soorten waarop het windpark Zuiderzeehaven-Haatlandhaven effecten heeft.

3.2 Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het plangebied vijf verschillende soorten vleermuizen in en rond het plangebied aangetroffen, te weten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, tweekleurige vleermuis en meervleermuis.

Op de plaatsen waar windturbines zijn gepland zijn geen belangrijke, functionele vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen aangetroffen. Slechts incidenteel wordt hier door rosse

vleermuizen en ruige dwergvleermuizen gevoerageerd. De meeste exemplaren van deze soorten werden aangetroffen langs de (randen van de) IJssel.

In de toekomst wordt het terrein waar de windturbines zijn gepland bebouwd. Het gebied wordt daarmee al een stuk minder interessant voor vleermuizen om te foerageren. Alleen soorten van bebouwd gebied, zoals de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn dan nog foeragerend te verwachten. In bebouwd gebied vliegen deze soorten vrij laag waardoor aanvaring met de rotorbladen van de windturbines niet waarschijnlijk is.

4 Conclusies

4.1 Natura 2000

Uit het onderzoek van Bureau Waardenburg en toetsing van deze gegevens aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Ketelmeer en Vossemeer en Uiterwaarden IJssel komt naar voren dat er als gevolg van de aanleg van het Windpark Haatlanden/Zuiderzeehaven Kampen geen instandhoudingsdoelstellingen worden aangetast van vogelsoorten waarvoor beide Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Derhalve kan het optreden van significant negatieve effecten op vogelsoorten waarvoor het Ketelmeer en Vossemeer en de Uiterwaarden IJssel als Natura 2000-gebied zijn aangewezen worden uitgesloten. Omdat negatieve effecten (niet zijnde significant negatieve effecten) niet helemaal uit te sluiten zijn, dient wel een vergunning aangevraagd te worden bij de provincie Overijssel. Aangezien er geen sprake is van significant negatieve effecten, wordt de vergunning op voorhand verleend geacht.

4.2 Vleermuizen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in en rond het plangebied de vleermuissoorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, meervleermuis en tweekleurige vleermuis foeragerend waargenomen. Van de aangetroffen soorten vliegen rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis op plaatsen waar windturbines zijn gepland. Beide soorten vliegen doorgaans ook op een dusdanige hoogte dat ze kans lopen op aanvaring door de rotorbladen van de turbines. Wanneer het terrein volledig bebouwd is zal het minder geschikt zijn voor de rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis om te foerageren.

Voor de in het plangebied aanwezige vleermuizen geldt dat de plaatsen waar de windturbines komen geen belangrijke functie hebben binnen het leefgebied. Er wordt incidenteel door vleermuizen gefoerageerd. Daarbij komt dat het gebied momenteel wordt ingericht als bedrijventerrein en in de toekomst dus veel minder of zelfs ongeschikt zal worden om te foerageren. Het oprichten van de turbines op zich is niet strijdig met de bepalingen uit artikel 11 Flora- en faunawet. Door het plaatsen van de turbines worden geen vleermuizen gedood of verwond. Alleen in de gebruiksfase bestaat een kleine kans op aanvaring, met name voor de hoogvliegende soorten ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. Aangezien geen structurele vliegbewegingen in het open gebied plaatsvinden, blijft de kans op slachtoffers als gevolg van aanvaring ruim onder de 1% van de natuurlijke mortaliteit van deze beide soorten. Zeker wanneer in ogen-schouw wordt genomen dat het terrein in de nabije toekomst door bebouwing ongeschikt(er) wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Zowel de ruige dwergvleermuis als de rosse vleermuis komen in de omgeving van Kampen veel voor, en de gunstige staat van instandhouding van beide soorten is niet in gevaar.

Er is derhalve ten aanzien van vleermuizen *geen ontheffing* noodzakelijk op grond van artikel 75 Flora- en faunawet.